

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO

Į S A K Y M A S
DĖL PRIVALOMŲJŲ REIKALAVIMŲ SĖKLINĖMS BULVĖMS

2000 m. birželio 30 d. Nr. 215

Vilnius

Vykdydamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 10 d. nutarimą Nr. 409 „Dėl Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programos (Nacionalinė *acquis* priėmimo programa) teisės derinimo priemonių ir *acquis* įgyvendinimo priemonių 2000 metų planų patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. [31-869](#)) ir siekdamas užtikrinti tikslų sėklinių bulvių kokybės įvertinimą:

1. T v i r t i n u pridedamus Privalomuosius reikalavimus sėklinėms bulvėms.
2. Nustatau, kad:
 - 2.1. Privalomieji reikalavimai sėklinėms bulvėms įsigalioja nuo 2000 m. rugsėjo 1 d.
 - 2.2. Laikotarpiu, kol bus patvirtintos sėklinių bulvių gumbų analizių atlikimo metodikos ir bandinių atrinkimas, bandinių atrinkti ir gumbų analizes atlikti vadovaujantis standartu LST 1233-92.
3. Įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui V. Grušauskui.

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

EDVARDAS MAKELIS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2000 06 30 įsakymu Nr. 215

PRIVALOMIEJI REIKALAVIMAI SĖKLINĖMS BULVĖMS

Privalomieji reikalavimai sėklinėms bulvėms (toliau – reikalavimai) parengti pagal 1966 m. birželio 14 d. Tarybos direktyvą 66/403/EEB „Dėl sėklinių bulvių marketingo“, 1976 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvą 77/93/EEB „Dėl apsaugos priemonių prieš kenksmingų organizmų augalams, augalų produktams ir kitiems objektams patekimą ir paplitimą Bendrijoje“, 1970 m. spalio 29 d. Tarybos direktyvą 70/457/EEB „Dėl žemės ūkio augalų rūšių bendrojo katalogo“.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šių reikalavimų tikslas – užtikrinti kokybiškų, sveikų sėklinių bulvių auginimą ir pardavimą.

2. Šie reikalavimai yra privalomi fiziniams ir juridiniams asmenims bei juridinio asmens statuso neturinčioms įmonėms, užsiimančioms sėklinių bulvių auginimu, dauginimu, platinimu Lietuvos Respublikoje.

3. Reikalavimai taikomi sėklinėms bulvėms, kurios yra ruošiamos nuo selekcinės sėklos iki sertifikuotos antros reprodukcijos. Sėklinėms bulvėms kokybę patvirtinantis dokumentas yra išduodamas, jei pasėlių, bulvių gumbų, gautų nuėmus derlių, bulvių gumbų, laikomų sandėliuose, kontrolės rezultatai atitinka žemiau išdėstytus reikalavimus.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

4. Šiuose reikalavimuose vartojami terminai:

Sėklinės bulvės – tai *Solanum tuberosum* L. gumbai, kurie yra auginami pagal oficialią sertifikavimo schemą, skirti dauginimui.

Selekcininkas – tai fizinis ar juridinis asmuo, kuris sukūrė, atrado ar išskyrė augalo veislę.

Sėklinių bulvių siunta – tai tiksliai apibrėžtas vienos veislės ir kategorijos sėklinių bulvių kiekis, laikomas atskirai atitinkamoje taroje, kuri pažymėta etikete.

Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašas – tai Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro patvirtintas Lietuvoje rekomenduojamų auginti ir dauginti augalų veislių sąrašas, sudarytas naudojantis Lietuvos augalų veislių tyrimo stotyse gautais tyrimų rezultatais.

Sėklinių bulvių sertifikavimas – tai augalų rūšies ir veislės identifikavimas, auginimo reikalavimų patikrinimas vegetacijos metu, sėklinių bulvių kokybės ištyrimas, fitosanitarinių reikalavimų, sandėliavimo reikalavimų vykdymas bei paruoštos sėklos pakuočių ženklinimas.

Aprobavimas – tai sėklinių pasėlių veislinių savybių patikrinimas, atliekamas lauke, siekiant nustatyti veislės grynumą, piktžolėtumą, užsikrėtimą ligomis.

Kenksmingi organizmai – gyvūnai, augalai, grybai, bakterijos, virusai ir kiti organizmai, bet kokioje vystymosi stadijoje galintys pakenkti patiems augalams bei augaliniams produktams ar užkrėsti augalų augimo vietas.

III. SĖKLINIŲ BULVIŲ KATEGORIJOS

5. Sėklinių bulvių kategorijos – tai kokybinės grupės, nustatomos pagal sėklų dauginimo tvarką ir kokybinius rodiklius.

6. Sėklinės bulvės skirstomos į šias kategorijas:

6.1. Selekcinės sėklinės bulvės (sutrumpintas žymėjimas – P (m_0)) – tai selekcininkų arba jų įgaliotų asmenų ruošiamos aukščiausio originalumo palaikomosios selekcijos ir 1–2 metų kontroliuojamo pradinio dauginimo sėklinės bulvės.

6.2. Supersuperelitinės sėklinės bulvės (sutrumpintas žymėjimas – SSE (m_1)) – tai bulvių gumbai:

6.2.1. gaunami vieną kartą padauginus selekcines sėklines bulves;

6.2.2. daugiausia naudojami superelitinėms sėklinėms bulvėms išauginti;

6.2.3. atitinka minimalius šio įsakymo prieduose nurodytus reikalavimus, keliamus šiai supersuperelitinių sėklinių bulvių kategorijai;

6.2.4. kuriems Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba) nustatė atitikimą minimaliems aukščiau išdėstytiems reikalavimams.

6.3. Superelitinės sėklinės bulvės (sutrumpintas žymėjimas – SE (m_2)) – tai bulvių gumbai:

6.3.1. gaunami vieną kartą padauginus supersuperelitines sėklines bulves;

6.3.2. daugiausia naudojami elitinėms sėklinėms bulvėms išauginti;

6.3.3. atitinka minimalius šio įsakymo prieduose nurodytus reikalavimus, keliamus superelitinių sėklinių bulvių kategorijai;

6.3.4. kuriems Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba nustatė atitikimą minimaliems aukščiau išdėstytiems reikalavimams.

6.4. Elitinės sėklinės bulvės (sutrumpintas žymėjimas – E (m_3)) – tai bulvių gumbai:

6.4.1. gaunami vieną kartą padauginus superelitines sėklines bulves;

6.4.2. daugiausia naudojami sertifikuotoms sėklinėms bulvėms išauginti;

6.4.3. atitinka minimalius šio įsakymo prieduose nurodytus reikalavimus, keliamus elitinių sėklinių bulvių kategorijai;

6.4.4. kuriems Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba nustatė atitikimą minimaliems aukščiau išdėstytiems reikalavimams.

6.5. Sertifikuotos pirmosios reprodukcijos sėklinės bulvės (sutrumpintas žymėjimas – A) – tai bulvių gumbai:

6.5.1. gaunami vieną kartą padauginus elitines sėklines bulves;

6.5.2. naudojami sertifikuotoms antros reprodukcijos sėklinėms bulvėms išauginti;

6.5.3. atitinka minimalius šio įsakymo prieduose nurodytus reikalavimus, keliamus pirmos reprodukcijos sėklinių bulvių kategorijai;

6.5.4. kuriems Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba nustatė atitikimą minimaliems aukščiau išdėstytiems reikalavimams.

6.6. Sertifikuotos antrosios reprodukcijos sėklinės bulvės (sutrumpintas žymėjimas – B) – tai bulvių gumbai:

6.6.1. gaunami vieną kartą padauginus sertifikuotas pirmosios reprodukcijos sėklines bulves;

6.6.2. naudojami nesertifikuotų ir maistinių bulvių auginimui;

6.6.3. atitinka minimalius šio įsakymo prieduose nurodytus reikalavimus, keliamus antros reprodukcijos sėklinių bulvių kategorijai;

6.6.4. kuriems Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba nustatė atitikimą minimaliems aukščiau išdėstytiems reikalavimams.

IV. SĖKLINIŲ BULVIŲ SERTIFIKAVIMAS

7. Sėklinės bulvės sertifikuojamos, jeigu:

7.1. Sėklai naudojamos bulvių veislės įrašytos į „Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašą“.

7.2. Sėklinių bulvių augintojai, ruošiantys sėklą pardavimui ar tolesniam dauginimui, registruojami žemės ūkio ministro nustatyta tvarka.

7.3. Sėklinių bulvių pasėlis buvo aprobuotas.

8. Išimties tvarka gali būti sertifikuojamos įvairių veislių bulvės, neįrašytos į „Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašą“, skirtos eksportui. Šios veislės turi būti registruotos ES valstybėse arba šalyse, į kurias eksportuojamos. Ant sertifikato užrašoma – „Nedauginama Lietuvoje“.

V. REIKALAVIMAI VEISLINIAMS PASĖLIAMS

9. Aprobacija vykdoma pagal Lietuvos Respublikoje galiojančius metodinius nurodymus. Sėkliniai veisliniai pasėliai turi atitikti šio įsakymo 1, 2 ir 3 prieduose nurodytus reikalavimus.

10. Sėklinius sklypus galima aprobuoti, jeigu mažiausiai 4 metus toje pačioje vietoje nebuvo auginamos bulvės.

11. Sėkliniuose pasėliuose būtini minimalūs izoliaciniai atstumai. Sėklai skirtos bulvės turi būti auginamos ne mažiau kaip 100 metrų atstumu nuo kitų pasodybinių sklypų, žemų reprodukcijų, nesertifikuojamų, maistinių bulvių ir kitų bulvinių šeimos augalų. Jei viename lauke auginamos kelių veislių ir reprodukcijų bulvės, būtina tarp jų palikti neužsodintą vieną vagą, išskyrus selekcinį ir supersuperelitinių bulvių pasėlį. Rekomenduojami kaimyniniai augalai: varpiniai javai, grikliai, daugiametės žolės.

12. Veislinis grynumas nustatomas apžiūrint kiekvieną bulvių kerą kontrolinėse vagų dalyse. Sėklinės bulvės turi atitikti veislei būdingus požymius: žiedų spalvą, lapų formą bei spalvą, stiebų tipą ir bendrą kerų išvaizdą. Bulvių veisliniuose pasėliuose leidžiamas priemaišų kiekis pateikiamas 2 priede.

VI. REIKALAVIMAI, KELIAMI SĖKLINĖMS BULVĖMS

13. Sėklinės bulvės sertifikuojamos tik po fitosanitarinės kontrolės rezultatų, jei nėra nustatytas užsikrėtimas kenksmingais organizmais. Fitosanitarinės kontrolės rezultatai sėklinių bulvių savininkui pateikiami vieno mėnesio laikotarpiu nuo prašymo raštu pateikimo datos Valstybinei augalų apsaugos tarnybai.

14. Sėklinių bulvių gumbai pagal dydį skiriami į dvi grupes:

14.1. smulkius 25–35 mm;

14.2. stambius 35–55 mm, išskyrus selekcinės ir supersuperelitinės bulvės, skirtas tolesniam dauginimui, bet ne realizavimui.

15. Sėklinių bulvių gumbų dydis nustatomas: jos neturi pralįsti pro matuoklio 28x28mm dydžio keturkampę skylę. Jei tos veislės bulvės vidutinis ilgis yra ne mažesnis už dvigubą didžiausią bulvės plotį, matuoklio keturkampę skylę turi būti ne mažesnė kaip 25x25mm. Jei gumbai yra dideli ir nepralenda pro 35x35mm dydžio keturkampę skylę, partijos matavimui naudojamų dviejų keturkampių skylių dydžiai dalijami iš 5. Didžiausias partijos gumbų dydžių skirtumas gali būti toks, kad naudojamų dviejų keturkampių skylių dydžiai skirtųsi ne daugiau kaip 20 mm. Partijoje mažesnių ar didesnių už nurodytą minimalų ar maksimalų dydį gumbų negali būti daugiau kaip 3% svorio.

16. Minimalus leistinas žemėtumo, mechaninių pažeidimų bei kai kurių nekarantininių ligų ir kenkėjų pažeidimo procentas sėklinėse bulvėse pateikiamas 4 priede.

17. Kiekvienai sertifikuotai sėklinių bulvių siuntai Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba išduoda kokybę patvirtinantį dokumentą.

VII. PREKYBINIAI REIKALAVIMAI SĖKLINĖMS BULVĖMS

18. Parduoti ar kitaip realizuoti sėklines bulves, jei jos oficialiai nesertifikuotos kaip aukščiau minėtos sėklų kategorijos arba jeigu jos neatitinka prieduose nurodytų reikalavimų, yra draudžiama. Sėklinės bulvės, kurios pardavimo metu neatitinka minimalių 4 priede išdėstytų reikalavimų, perrūšiuojamos ir pakartotinai oficialiai patikrinamos.

19. Jeigu sėklinių bulvių daugintojai ir platintojai raštiškai pageidauja, žinios apie jų veiklą, susijusią su sertifikavimu ir fitosanitarine kontrole, traktuojamos kaip konfidencialios.

20. Sėklinės bulvės parduodamos tik vienaarūšėmis siuntomis. Sėklinės bulvės turi būti sutarautos į naujas pakuotes su etiketėmis.

21. Sėklinės bulvės taruojamos į įvairaus dydžio tarą iki 1 t.

22. Žemės ūkio ministro įsakymu gali būti nustatyti mažesni reikalavimai, negu numatyta 4 priede, sėklinių bulvių siuntoms, naudojamoms bandymams, mokslo tikslams, selekciniam darbui.

23. Trūkstant sėklinių bulvių, žemės ūkio ministro įsakymu nustatytu laikotarpiu galima parduoti sėklines bulves, kurios atitinka žemesnius kokybinius reikalavimus.

24. Sėklinių bulvių pakuotės ir konteineriai turi būti oficialiai užantspauduoti taip, kad jų negalima būtų atidaryti nepažeidus antspaudavimo sistemos arba nepalikus akivaizdžių oficialios etiketės ar pakuotės sugadinimo žymių.

25. Pakuotės, kurios buvo oficialiai antspauduotos, pakartotinai neantspauduojamos, išskyrus oficialų antspaudavimą. Jei pakuotės antspauduojamos pakartotinai, oficialioje etiketėje pažymimas pakartotinio antspaudavimo faktas, data ir už tai atsakinga institucija.

26. Ant sėklinių bulvių pakuočių ir konteinerių turi būti tokios oficialios etiketės, kurios anksčiau nebuvo naudotos ir kurios atitinka šiame įsakyme pateiktus reikalavimus. Etiketės spalva priklauso nuo sėklinių bulvių kategorijos.

27. Etiketė turi būti 110 mm x 67 mm dydžio. Joje turi būti nurodyta:

27.1. ją išdavusi oficiali atsakinga institucija;

27.2. gamintojo adresas, pavadinimas;

27.3. bulvių veislė;

27.4. bulvių dydis;

27.5. siuntos numeris;

27.6. svoris kg.

28. Bulvių siunta visuose ją lydinčiuose dokumentuose privalo turėti numerį, kuriame turi būti nurodyta:

28.1. derliaus metai (du ženklai);

28.2. sėklos kategorija (santrumpa);

28.3. daugintojo registracijos numeris (trys ženklai);

28.4. siuntos numeris (du ženklai).

29. Skiriamos etikečių spalvos:

29.1. SSE, SE – balta su violetine 5 mm pločio nuo kairiojo viršutinio kampo į dešinę įžambiai einančia juosta;

29.2. E – balta;

29.3. A ir B – šviesiai mėlyna,

29.4. Visų kategorijų bulvėms, kurios atitinka mažesnius reikalavimus (nurodytus šio įsakymo 22 ir 23 punktuose), – geltona.

30. Sandėliai dezinfekuojami, pasėliai, bulvių gumbai apdorojami tik registruotomis augalų apsaugos priemonėmis. Augalų apsaugos priemonės naudojamos pagal augalų apsaugos priemonių naudojimą reglamentuojančius teisės aktus. Bet koks sėklinių bulvių cheminis apdorojimas turi būti pažymėtas etiketėje.

VIII. REIKALAVIMAI SĖKLINIŲ BULVIŲ LAIKYMOUI IR GABENIMUI

31. Sėklinės bulvės laikomos specializuotoje bulvių saugykloje. Saugykloje būtina ventiliavimo sistema, pastovus temperatūrinis režimas, ne žemesnė kaip +2 °C, ne didesnė kaip 90% santykinė drėgmė.

32. Esant teigiamai oro temperatūrai, sėklinės bulvės gabenamos įvairiomis transporto priemonėmis. Oro temperatūrai nukritus žemiau 0 °C, bulvės transportuojamos specialiomis, su papildomu apšildymu arba termoizoliacinėmis transporto priemonėmis. Prie kiekvienos siuntos turi būti patogu prieiti.

APROBAVIMAS

Aprobatoriui atliekant veislinių pasėlių apžiūras, pasėlio savininkas privalo pateikti duomenis apie lauką, priešsėlius, sėjomainą. Laukas turi būti paženklintas etiketėmis, kuriose turi būti pažymėtas lauko plotas, veislės pavadinimas, kategorija.

Lauko apžiūra	Sėklinių bulvių kategorija	Bulvių vystymosi tarpsniai pagal BBCH skalę
Pirma	Selekcinės sėklinės bulvės ($P(m_0)$) Supersuperelitinės sėklinės bulvės ($SSE(m_1)$) Superelitinės sėklinės bulvės ($SE(m_2)$) Elitinės sėklinės bulvės ($E(m_3)$)	BBCH 31–39 (augalai susilieję eilutėje)
Antra	Selekcinės sėklinės bulvės ($P(m_0)$) Supersuperelitinės sėklinės bulvės ($SSE(m_1)$) Superelitinės sėklinės bulvės ($SE(m_2)$) Elitinės sėklinės bulvės ($E(m_3)$) Sertifikuotos pirmos reprodukcijos sėklinės bulvės (A) Sertifikuotos antros reprodukcijos sėklinės bulvės (B)	BBCH 61–69 (žydėjimas)

Antra apžiūra turi būti atlikta ne anksčiau kaip 2 savaitės po pirmosios

REIKALAVIMAI SĖKLINIŲ BULVIŲ KATEGORIJŲ VEISLĖS GRYNUMUI

Reprodukcija	Veislės grynumas %
Selekcinė sėkla (m_0)	100
SSE (m_1)	100
SE (m_2)	100
E (m_3)	100
Pirma reprodukcija (A)	99,8
Antra reprodukcija (B)	99,8

PASTABA.

Iki 2004 01 01 pirmos reprodukcijos bulvėms (A) veislės grynumas leidžiamas 98 %, antros reprodukcijos (B) – 97 %.

3 priedas

MINIMALŪS REIKALAVIMAI VEISLINIAMS PASĖLIAMS

Reprodukcija	Apžiūrų skaičius	Veislės grynumas	Stiprūs virusinės infekcijos simptomai	Silpni virusinės infekcijos simptomai	Juodoji kojelė	Rizoktoniozė
P (m_0)	1 2	100 100	0 0	0,05 0,05	0,25 0	0,5 0,5
SSE(m_1)	1 2	100 100	0,01 0	0,05 0,05	0,25 0	0,5 0,5
SE (m_2)	1 2	100 100	0,5 0,5		0,5 0,25	1,0 1,0
E (m_3)	1 2	100 100	4,0 4,0		0,5 0,25	1,0 1,0
A pirma reprodukcija	1	99,8	5,0		2,0	2,0
B antra reprodukcija	1	99,8	10,0		4,0	4,0

PASTABA.

Iki 2004 01 01 pirmos reprodukcijos bulvėms (A) veislės grynumas leidžiamas 98 %, antros reprodukcijos (B) – 97 %.

MINIMALŪS REIKALAVIMAI SĖKLINIAMS GUMBAMS

Sėklinių bulvių bandinio atrinkimas ir gumbų analizės atliekamos pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro patvirtintas metodikas.

Sėklinių gumbų pažeidimai (ligų, kenkėjų, mechaniniai) vertinami vizualiai. Sėklinės bulvės turi būti tvirta odele, veislei tipiškos formos ir spalvos; nesudėgusios. Sėklinėse bulvėse negali būti sušalusių, išsigimusių, sudaužytų, supjaustytų, nusilupusia odele bulvių.

Reprodukcija	Žemėtumas	Sausasis puvinys	Šlapiasis puvinys	Rizoktoniozė	Rauplės	Pažeidimai
P(m ₀)	0	0	0	0,5**	5***	3
SSE (m ₁)	1,0	1*	1*	1,0**	5***	3
SE (m ₂)	1,0	1*	1*	1,0**	5***	3
E (m ₃)	1,0	1*	1*	2,5**	5***	3
A pirma reprod.	2	1*	1*	4,0**	5***	3
B antra reprod.	2	1*	1*	5,0**	5***	3

* – šlapiojo ir sausojo puvinių kartu negali būti daugiau kaip 1%;

** – gumbų, pažeistų rizoktonioze, vienas trečdalis paviršiaus ploto;

*** – gumbų, pažeistų paprastosiomis rauplėmis, vienas trečdalis paviršiaus ploto.

* ir *** kartu negali būti daugiau kaip 6 %.

PASTABA.

Iki 2004 01 01 elitinėse bulvių sėklose (m(3)) pažeidimai rauplėmis leidžiami 10 %, pirmos reprodukcijos bulvių sėklose (A) – 15 %, antros reprodukcijos (B) – 20 %.

Iki 2004 01 01 mechaniniai pažeidimai pirmos (A) ir antros (B) reprodukcijų bulvių sėklose leidžiami 5 %.